

In Memoriam

Kari Kukko-oja

1944–2019

Kari Kukko-oja syntyi 2.4.1944 Vaalassa, jossa kävi myös koulunsa ja kirjoitti ylioppilaaksi. Vuonna 1966 hän aloitti biologian opinnot Oulun yliopistossa. Pääaineeksi valikoitui kasvitiede. Opiskelu johti filosofian kandidaatin tutkintoon.

Kari suuntautui opiskelun kuluessa erityisesti maastotöihin, ja varsinkin suot kiinnostivat häntä. Ensimmäiset merkittävät inventointitehtävät hän sai vuonna 1974; tuolloin Pudasjärvelle ja osin Ranuankin puolelle ulottuvalle laajalle alueelle kaavailtiin Siuruan allasta vesivoimatarkoituksiin. Karin osuus oli dokumentoida eritoten seudun laajojen ja rimpisten soiden luonnonarvoja. Kyseinen allashanke jatkoi eloaan sittemmin supistettuna Kollajan altaan nimellä, kunnes muutama vuosi sitten valtioneuvosto viimein päätti hylätä laajaa vastustusta paikallisellakin tasolla herättäneen hankkeen.

Samoihin aikoihin oli Kemijoen yläjuoksulla vireillä Kemihaaran allassuunnitelma. Professori Rauno Ruuhijärvi johti alueen luontoinventointityötä. Työryhmässä keskeiset inventointitehtävät osoitettiin Karille. Mittavan työn tulokset ovat olleet hyvin merkittäviä sekä tutkimuksen että luonnonsuojelun kannalta. Tulosten tultua ensi kertaa julki vuoden 1975 raportin myötä, ymmärrettiin laajemminkin, kuinka ainutlaatuista suoluontoa Pelkosenniemen Luiron alueella oli jäämässä altaan alle. Varsinkin laajat koivuletot ja tulvaiset jokivarret sekä karun keidassuoluonnon ja koivulettoaapojen rinnakkaisuus nosti alueen luonnon monimuotoisuuden tasolle, jota ei muualta Suomesta löydy. Allashanke eli kuitenkin sitkeästi. Alkuperäisestä supistettumpi versio Vuotoksen allas -nimisenä eteni edelleen, ja samalla Kemihaaran puolella taas soidensuojelu ryhtyi pelastamaan Luiron alueen arvosoita.



Kari Kukko-oja (1944–2019) was a prolific scientist and asked expert related to function of ecosystems, plant species and vegetation as well as biodiversity of mires and peatlands in Finland. Photo: Eero Kubin.

Vuotoksen alueella tehtiin myöhemmin laajat inventoinnit Suomen ympäristökeskuksen johdolla. Vuotos-hanke sai lopullisen kuoliniskun vasta korkeimman hallinto-oikeuden nuijalla vuonna 2019, vaikka Vuotoksenkin alueella soidensuojeluhankkeet olivat jo edenneet.

Karin Kemihaaran soilla jalostunutta kokeusta kaavailtujen allasalueiden luontoinventoijana tarvittiin vielä Ounasjokivarressakin. Siellä oli virinnyt vesivoimahanke allassuunnitelmineen. Laajin sikäläinen allassuunnitelma osui Kittilän Tepaston alueelle, josta inventointitulokset julkaistiin vuonna 1978. Ounasjoen valjastamishankkeet kuivahtivat melko pian, ja Ounasjoki sai lainsuojan voimalaitoshankkeita vastaan oman lakinsa muodossa.

Sittemmin Kari oli yhä kysytympi luontoinventoija ja -selvittäjä, ja kohdevalikoima monipuolistui. Suokohteissa hän selvitti turvetuotantoon ehdolla olleitten soiden luontoarvoja mm. Pudasjärvellä, jotta arvokkaimpien soiden joutumista turpeennostokohteiksi voitaisiin

välttää. Erittäin merkittävän panoksen Kari tarjosi soidensuojelun perusohjelman toisen osan (1981) valmisteluvaiheessa inventoimalla potentiaalisia suojelusoita – erityisesti Kainuun ja Kuusamon lettoja. Niin ikään valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman (1988) laadinnassa käytettiin vastaavasti Karia kohdeinventoinneissa.

Luonnonsuojelualueiksi suunnitellut sekä jo perustetut suojelualueet, tarvitsevat luontoinventointeja tulevien perustamis- ja hoitopäätösten pohjaksi. Karin osaaminen sopi tietenkin myös tällaisiin töihin. Tällä saralla Kuusamon Kitkanniemen alueen inventoinnit ovat tunnetuimmat. Seikkaperäisten luontoinventointien perustalta Oulangan kansallispuistoa päätettiin laajentaa Kuusamon yhteismetsän omistamalle monipuolisten luonnonarvojen täyttämälle Kitkanniemen alueelle värikkäiden vaiheiden jälkeen vuonna 1989. Maastoinventointiyhteistyö Karin kanssa jäi erityisesti mieleeni kartoitettuumme yhdessä soidensuojelun perusohjelmaan kuuluvan Kiimingin lettoalueen soiden luontotyyppejä ja kasvilajistoa (1981). Karin inventoimat kohteet ulottuivat Enontekiölle saakka (Pöyrisvuoman erämaa-alue 1995). Metsien suojeluarvoja Kari selvitti myös Metsähallituksen toimeksiannosta (Kainuu 1993).

Myös kuntien luontokohteiden inventoinnit kuuluivat Karin työkokemuksiin (mm. Kanus, Kälviä, Muhos, Kalajoki, Oulu, Kajaani). Usein nämä selvitykset liittyivät kaavoitukseen. Virkistysalueen kehittäminen (Keminmaa) ja maa-ainesalueen moninaiskäyttösuunnitelma (Oulunsalo) kuuluivat myös maankäytön suunnittelun tarjoamiin tehtäviin. Eikä Kari tuntenut itseään vieraaksi myöskään perinnemaisemien hoidon tarvitsemassa selvitystyössä. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) vaatimat selvitykset tarjosivat Karille työtehtäviä, kuten esimerkiksi valtatie 6:n oikaisuun liittyvät selvitykset Sotkamossa. Monet inventointitöistään Kari teki ollessaan Ympäristöinstituutin palveluksessa. Tämä instituutti toimi Iin kunnan alaisuudessa vuosina 1988–1994.

Oma vaikuttava ansionsa Karilla on myös opettajana. Hän toimi lukuisilla kenttäkursseilla tuntiopettajana Oulun yliopiston kasvitieteen

laitoksessa. Runsas on sellaisten opiskelijoiden joukko, joka hänen kauttaan perehtyi maastossa kasvipeitteen ja -lajiston saloihin. Hän oli innostava ja huomaavainen opettaja. Lisäksi moni nuorempi luontoinventoija ja -asiantuntija on kertonut saaneensa häneltä ratkaisevankin tärkeää ohjausta ja innostusta myöhempiä työtehtäviä ajatellen.

Opetustyönsä yhteydessä hän osallistui aktiivisesti kurssien opintomonisteiden ja -oppaiden laatimiseen. Hän oli myös yhtenä kirjoittajana professori Seppo Eurolan johdolla laadituissa suoppaissa (Seppo Eurola, Antti Huttunen & Kari Kukko-oja: *Suokasvillisuusopas*, 1994 ja 1995; Seppo Eurola, Antti Huttunen, Eero Kaakinen, Kari Kukko-oja, Veli Saari ja Veikko Salonen: *Sata suotyyppeä, opas Suomen suokasvillisuuden tuntemiseen*, 2015).

Vuonna 2001 alkoi Karin työelämässä uusi jakso, kun hänet valittiin Metsäntutkimuslaitoksen Muhoksen tutkimusaseman tutkijan toimeen. Siinä tehtävässä Kari sai erikoisalakseen maankohoamisrannikon tutkimuskysymykset, suot ja soiden sukkessio, Paljakan alueen ja muidenkin tutkimuskohteiden (mm. Suomussalmen Malahvia) vanhat metsät sekä lahottajasienten problematiikan. Hän toimi laajemminkin kasvilisuuden ja kasvilajiston asiantuntijana Metsäntutkimuslaitoksen tehtävissä ja yhdyshenkilönä erityisesti Metsähallituksen kanssa. Opetustyötä hän ei täysin jättänyt Metsäntutkimuslaitoksen aikanaan: hän toimi lukuisia kertoja oppaana ja kohteiden esittelijänä Helsingin yliopiston metsäopiskelijoiden Pohjois-Suomen kursseilla.

Kari Kukko-oja antoi vaikuttavan panoksensa maamme luonnon tuntemuksen edistymiseen ja luonnonsuojelun perustana olevan tiedon karttamiseen aikana, jolloin tällaista tietoa ymmärrettiin yhä kipeämmin tarvittavan. Hänen vaatimaton mutta asiantuntemusta huokunut persoonansa herättää hänen työvereissaan ja oppilaissaan lämpimiä muistoja.

Viimeiset vuotensa Kari asui Mikkelissä ja toimi siellä ystävänsä omaishoitajana, kunnes vakava sairaus uuvutti hänet 6.6.2019.

Eero Kaakinen